

Състезателните съчетания в съвременната художествена гимнастика – творчество, новости, тенденции

Гюрка Ганчева

Competitive Compositions in Modern Rhythmic Gymnastics – Creative Work, Novelties, and Trends: *Judges' rules in rhythmic gymnastics of FIG determine the contents of the competitive compositions and to a certain extent unify them. The creative interpretations of the rules, the musical accompaniment, and the dancing movements, created by the coach-producer, are especially important for the success of a certain composition. The creative searches are basically an issue which is hardly subjective to an objective analysis and its assessment through relative categories does not establish conditions for uniform and unbiased evaluation.*

The new trends in the compositions are connected with the search for basic principles and postulates for their creation, the use of elements from different kinds of art, which set the image of the particular gymnastics school.

Key words: *Creative work, compositions, characteristic features*

ВЪВЕДЕНИЕ

Успешното представяне на българските гимнастички в последно време и особено успехите на ансамбловите ни състезателки предизвикват радост сред зрителите и повод за размисъл и анализ сред специалистите. Спечелването на сребърен или бронзов медал от българският ансамбъл не удовлетворява българската спортна общественост и неизменно провокира въпроса: „С какво са по-добри руските гимнастички? Отговора не може да бъде еднозначен и анализ на гимнастическите съчетания, основан единствено на сравнение на брой изпълнени упражнения, връзки и комбинации няма да даде представа за специфичните разлики в композициите. Съдийските правилници по художествена гимнастика на ФИГ определят съдържанието на състезателните съчетания и до известна степен ги унифицират [3]. От особена важност за успеха на една композиция в гимнастиката са творческите интерпретации на правилата, музикалният съпровод и танцовите движения от страна на треньора-постановчик [2]. Творческите търсения по принцип са материя, която трудно се поддава на обективен анализ и оценяването и с относителните категории „харесва ми“ или „не ми харесва“ не създава условия за единна и безпристрастна оценка [1].

Желанието ни за оценка именно на тази част на гимнастическите съчетания определи и целта на изследването:

Цел на изследването:

Проучване на творческите процеси в съвременната художествена гимнастика.

Задачи:

1. Да се установят новите виждания и тенденции при постановката на гимнастическите съчетания.

2. Да се направи общ сравнителен анализ на гимнастическите съчетания в исторически аспект.

3. Да се диференцират силните страни на руската гимнастическа школа.

Организация на изследването:

Изследването е проведено в два етапа:

I етап – август 2014г. – наблюдавани са ансамбловите съчетания на отборите, участващи в СК София-2014.

II етап – септември 2014г. – наблюдавани са ансамбловите съчетания от СП Измир-2014.

Обект на изследването:

Състезателните съчетания (ансамбли) на водещите отбори в света.

Субект на изследването:

Новаторските творчески търсения в груповата художествена гимнастика.

Методика на изследването:

1. Преглед на съчетанията от достъпни видеозаписи.
2. Визуален анализ и синтез.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Получените данни ни позволиха да направим сравнение на тенденциите в развитието на гимнастическите постановки по следните показатели: 1. Музикален съпровод; 2. Взаимстване на движения от балетното изкуство; 3. Използването на нови технически прийоми в съчетанията; 4. Интерпретация на състезателните правила.

I. *Музикален съпровод* – основополагаща част от състезателните композиции. Определя избора на стъпки, движения, костюми, артистичното поведение при изпълнението и покрива едно от основните изисквания на правилника за композиране на съчетанията. Дава възможност на зрителя да се докосне до други музикални култури. В последните години украинската школа наложи една тенденция, поне едно от съчетанията да бъде на фолклорна музика, и тези съчетания са малък танцов спектакъл.

Идеята на българската треньорка Нешка Робева да постави състезателно съчетание върху популярен хит от страната домакин винаги впечатлява и печели публиката. Шедьовър в това отношение е съчетанието на Бианка Панова с въже на ЕП във Флоренция изградено върху подпури от известната песен на Тото Кутуньо – L'italiano. Тази идея беше успешно възродена от ансамбъла на Русия на СП-Измир-2014 година. За съчетанието на топки и ленти като музикален съпровод бяха използвани пудпури от известни в цял свят хитове на турския певец Таркан.

II. *Взаимстване на движения от балетното изкуство.*

Използването на фигури и придвижвания от балета допринася за цялостното възприемане на композицията. Съчетанията на българския ансамбъл, световен шампион от СП-1987 във Варна, са класически пример за гимнастическа композиция, построена върху основите и принципите на танцовото изкуство. Новаторски момент за времето си и за цялата история на художествената гимнастика, показан от Н. Робева не е случайност, защото е плод на солидното и образование в областта на танцовото изкуство.

Принципите за създаване на балетна постановка намират място в умален мащаб в гимнастическите съчетания. Влагането на идея и основна тема, нейното развитие и кулминация умело поднесени чрез гимнастическите движения са предимство и залог за успех на силните отбори. В композициите доминират преминаванията от фигура във фигура, които плавно преливат една в друга, за сметка на геометричните построения на гимнастичките. Тенденцията при постановката на съчетанията е създаването на мини балетна постановка, което потвърждава мнението на специалистите, че страните със силни балетни школи имат и силни школи в артистичните спортни дисциплини. В последните години композициите на руските гимнастички са изцяло подчинени на връзката на гимнастиката с различни видове изкуства и в най-голяма степен с балета. Това позабравено взаимстване от други двигателни дейности придаде нов облик на съчетанията. На този етап е отличителна черта и един от разпознаваемите елементи на руската школа.

III. *Използването на нови технически прийоми в съчетанията.*

В съчетанието с бухалки така наречената „ситна техника“ на практика е жонглиране с уреда, взаимствано в миналото от цирковото изкуство. В съвременната художествена гимнастика тези, на пръв поглед елементарни и познати упражнения, се съчетават помежду им, но изпълнени с различна амплитуда и като усложнени комбинации от подхвърляния. Новото, което показват гимнастичките, е

изпълнението на това жонглиране в партньорство, което от своя страна усложнява задачата им от гледна точка на синхронизиране на движенията между тях във времето и пространството. В ансамбловите съчетания на руския отбор жонглирането е представено в усложнен вариант като комбинация, сътрудничество между гимнастичките, вплетени елементи от националния фолклор и артистично изпълнение. Според правилата този момент е колаборация с висока стойност и само в няколко секунди се съчетават по най-съвършения начин гимнастика, балет, танц, фолклор, цирк, артистичност и контакт с публиката.

Постигането на перфектна автоматизация на това движение е свързано с многократни, продължителни и поточни повторения с един уред, като целта на задачата е да не се допусне техническа грешка. Тази техника на изпълнение изисква формирането на друг тип умения и навици, а тяхната автоматизация – други методи в учебно-тренировъчния процес

IV. Интерпретация на състезателните правила.

Дълго време (около 20 години) ТК/ХГ променяше правилата в голяма степен умозрително, на базата на лични предпочитания на много тесен кръг от хора. Теоретично разработените правила, непрекъснато променящи се, бяха непредвидими като резултат. В определени олимпийски цикли имаше залитане към много голяма трудност на упражненията и съчетанията, противоречия между отделни правила и дори части на правилника отнасящи се до съдържанието и оценяването. Отборите не разполагаха с достатъчно време за адаптация на учебно-тренировъчния процес в дългогодишен план или дори в рамките на един олимпийски цикъл. Като последствие се прояви голяма степен на травматизъм и отлив от занимания по художествената гимнастика в световен мащаб. В последните години изглеждаше, че има насищане, че няма нови идеи за развитие и обогатяване на тази дисциплина. Правилата за съставяне на състезателните съчетания се променяха схематично, променяха се вътре в самата системата от правила и това беше период (около 10-12 години) на застой в развитието на художествената гимнастика. Действащият състезателен правилник (2013-2016) – е основан на научен труд за степен „Кандидат на физкултурните науки“ на тогавашния президент на ТК/ХГ – Мария Шишковска – научен ръководител проф. кфн Ирина Винер-Усманова – президент на руската федерация и главен треньор на руските национални отбори. Благодарение на този научен труд правилата в художествената гимнастика са поставени на солидна научна основа, принципно структурирани и с ясно определена идея за развитието и облика на гимнастическите съчетания. Запазени и подчертани са отличителните характеристики на дисциплината:

- Танцувална гимнастика,
- Повече възможности за избор на упражнения,
- Подчертаване на спецификата на този спорт,
- Повече игра с уреда,
- Намиране на пътища за обогатяване на дисциплината,
- Използване на елементи от изкуството – балет, цирк,
- Използване на елементи от други гимнастически дисциплини – акробатиката,
- Възможност за изпълнение на нови упражнения с уредите, използвайки тяхната специфика, а също така различни изходни и крайни положения,
- Възможност да се акумулира запас от точки в стартовата оценка,
- Конструирането и лекотата на изпълнение на поддръжките в съчетанията е подобно на тези балета.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изводи:

1. Новите тенденции при постановка на съчетанията са свързани с търсения на нови връзки с различни видове изкуства, но не само на отделни елементи, а по-скоро връзка с техни основни принципи и постулати.
2. Гимнастическите съчетания се подчиняват на единни правила, но това, което ги отличава са оригиналните търсения на тренъорите. Използването на елементи от различни видове изкуства, подчинено на личните предпочитания на постановчиците, придава облика на съответната гимнастическа школа.
3. Учебно-тренировъчния процес е поставен на научна основа, непрекъснати търсения на нови възможности за развитие и обогатяване на гимнастическата дисциплина.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Шишковска, М. Оценка компонентов изпълнителского мастерства в художественной гимнастика. Автореферат. Санкт-Петербург. 2001.

[2] Карпенко, Л. А. Художественная гимнастика. Учебник. ВФХГ. СПГАФК „П. Ф. Лесгафта“. Москва. 2003.

[3] Съдийски правилник на ТК/ХГ към ФИГ – 2013 – 2016.

За контакти:

Доц. д-р Гюрка Ганчева, Катедра “Гимнастика”, Национална спортна академия “Васил Левски”, тел.: 0888 – 211 106, e-mail: giurka@abv.bg

Докладът е рецензиран.